

Marsel Eme

PROPUSTITI VOZ¹

Gospodin Garnere prošao je kroz baštu kazina i seo u senku kestenovog drveta pored neke starice koja je štrikala kaputić. U znak odgovora na njen osmeh, skinuo je šešir, a potom, sakrivši se iza novina, počeo da razmišlja o svojoj reumi, terapiji, supruzi koja je pila čaj u kazinu, o rudnicima Konga čije su akcije prethodnog dana opale za tri procenta. Novine su mu pale na kolena i kapci su mu otežali. Starica, koja mu se uporno smejala, približila je stolicu njegovoj i upitala ga:

– Vi me, naravno, ne prepoznajete?

– Oprostite – reče gospodin Garnere sa pomalo agresivnom iskrenošću. – Ali zaista...

– A ni moje ime vam sigurno ništa ne govori? Gospođica Žirje-Rabito... Sofi Žirje-Rabito...

Gospodin Garnere priznade da nema predstavu. Gospođica Sofi odloži pletivo i reče uz uzdah:

– Nemojte se ni truditi, nikad me niste videli. Ja sam ona koju biste zavoleli pre četrdeset pet godina da niste propustili brzi voz u Dižonu u noći između 17. i 18. aprila. Ali sigurno ste zaboravili tu neprijatnost...

– Nisam je zaboravio! – povika gospodin Garnere. – Ma kakvi! U sledećem vozu upoznao sam devojkicu koja će mi postati žena!

– Ha-ha! E pa, da ste uhvatili prethodni voz, oženili biste se mnome.

Gospodin Garnere klimnu glavom, kao da hoće da kaže da je sve moguće.

– Hoćete li da čujete kako bi se sve dogodilo? – reče gospođica Sofi. – Bila sam sama sa mamom u kupeu druge klase. Vi ulazite noseći dva kofera, smeštate se u ćošku. S vremena na vreme bacate pogled na mene. Treba reći da sam bila vrlo lepa i tako tankog struka, a stas mi je bio još jedna prednost... Nakon sat vremena, mama ustaje da uzme veliki kofer iz mreže za prtljag. Vi koristite priliku i razgovor počinje...

– Isto se desilo s mojom ženom – primeti gospodin Garnere.

– Pričate s mamom o raznoraznim stvarima i mene ljubazno uvodite u razgovor. S vremena na vreme, dotaknu nam se kolena. Gospode, ti prvi žmarci... Imate prav razdeljak po sredini i već poodrasle brkove za svoje dvadeset tri godine, koji se tako graciozno kovrdžaju nasred vašeg obraza. Oh, ti brkovi! Proždirem ih očima...

– To mi je i žena rekla čim smo se uzeli – prošaputa gospodin Garnere prešavši rukom preko svojih sedih vlasi.

– Mama saznaje da ste iz dobre porodice. Prilično se interesuje za vas, a ja, treba li to i reći, već sanjarim o našim narednim susretima. Mama vas moli za obećanje da ćete doći na njen sledeći prijem u petak, i vi dolazite, Viktore! Dolazite!

¹ Marcel Aymé, "Manquer le train", novela objavljena prvi put u *Figaru*, 30. januara 1937, preštampana u posthumnoj zbirci *La Fille du shérif* (Gallimard, 1987).

– Da, da, sećam se...

– Deset minuta provodimo sami u ćošku salona. Pričate mi o knjizi Pola Buržea...

– Zaista se savršeno sećam...

– Kuća na vas ostavlja povoljan utisak. Tu su dve pomoćnice, a mama je za to veče unajmila i hotelskog slugu. Raspitujete se o tatinoj situaciji...

– I moram reći da dobijam sva potrebna uverenja. Tast mi nije bio naročito inteligentan, daleko od toga, ali umeo je da sasluša savete svog rođaka direktora. Uvek je kupovao prvorazredne akcije, to mu valja priznati.

– I tata se sa svoje strane raspituje o vama. Sve je u najboljem redu. Naše porodice se upoznaju i redovno se viđaju. Mene hvata groznica... ljubav, miraz, dvadeset četiri komada od svakog rublja... Pa ipak, kakva uznemirenost! Malo je falilo da do venčanja ne dođe zbog miraza...

– Tast je bio tvrdica, a u mojoj kući se s tim stvarima nije zbijala šala...

– Na kraju je sve rešeno. Sto hiljada i udeo u nasledstvu. Veridba. Venčanje. Darovi. Svadba. Vaš otac je pozvao jednog generala, a mama šefa kabineta. Obroci, zdravice. A onda Venecija...

– Venecija – uzdahnuo je gospodin Garnere. – Venecija, kanali...

Pogledao je gospođicu Sofi i srce mu se steglo. Ne zbog nostalgije za Venecijom ili za svojom mladošću već zbog pomisli da ta sudbina koju je propustio toliko liči na sudbinu koja ga je snašla. Sa dvadeset godina smatrao se sposobnim za sve moguće avanture, a sa šezdeset osam počinjao je da sumnja da je raspolagao prilično tankim repertoarom. Možda je zaista rođen samo da bi učestvovao u tom jednom pozorišnom komadu u kojem bi mu bilo koja Sofi bila partnerka... Gospodin Garnere, koji je ponekad žalio zbog početka svog života, sada se osećao osiromašeno. Želeći još malo da se ponada, upita nestrpljivim glasom:

– A posle?

– Posle se vraćamo u Pariz. Sređujemo bračni život. Vi ste zadržali jednu staru vezu...

– O, da, sa Lisjenom. Prekinuo sam je šest meseci nakon našeg venčanja...

– Zato što sam ja želela. Kakav je to bio udarac, kakvo razočaranje... Volela sam vas toliko nežno i ljubomorno...

– Da, naravno... ali, na kraju krajeva, ne naročito...

– Nezahvalniče – uzdahnu gospođica Sofi klepivši ga iglom po prstima. – Avaj! Čekale su me druge muke. Prvo mlada žena vašeg sekretara, zatim ćerka jednog starog službenika, sitna smeđa devojka kojoj ste namestili stan u Ulici Sen-Lazar, pored vašeg posla...

– Šta da se radi, muškarci su takvi. Vole da udovolje svima.

– Ćutite, to je strašno. Vi ste nizali ljubavnice, a ja sam tiho patila. Čudo je što sam tako izdržala deset godina. I najzad sam se pobunila...

– Gle, gle – reče gospodin Garnere – konačno nešto zanimljivo...

– Ah, moja pobuna je bila nečujna. Nikad nećete saznati za promenu koja se odigrala u meni. Jedne večeri, dok ste vi u Belgiji, vaš rođak Ernest, kapetan u državnoj gardi,

dolazi u posetu. Zatiče me melanholičnu, nervoznu, pokunjenu. Uzima me za ruku, ja mu se isplačem na ramenu, on me privija uz svoju uniformu, osećam njegove brkove na obrazima, glava mi gori, kažem mu, ah, kažem mu: „Erneste”, i on me odnosi...

Starica je nastavila sa štrikanjem trzajući se i tresući se na stolici. Gospodin Garnere je osećao kako mu se u lice penje krv od varenja. Želeo je da progovori, da se raspravlja, ali jezik mu se svezao. Gospođica Sofi se zanela:

– Gotovo svakog dana ga posećujem. Koliko sam srećna, i koliko je samo lep moj kapetan! Ta ramena i taj pogled, to vojničko držanje... Luda sam za njim. U njegovim rukama pretvaram se u demona. Više ne prepoznajem sebe. Pravi pravcati demon, kažem vam... Nikad nisam bila toliko lepa. I vi mi sami skrećete pažnju na to. Koliko je zadovoljstvo bilo osvetiti se tako, mimo vašeg znanja, za sve vaše izdaje... Ali sve ima kraj. Kapetan odlazi ka drugim ljubavima. A ja upoznajem Lisjena, malog činovnika koji je i vama drag. Gospode bože, kakav šarmantan mladić... Onda srećem jednog kornetistu u simfonijskom orkestru Kolon, jedno baršunasto biće koje mi s uživanjem zadaje muke... Snašle su me još dve manje važne avanture pre nego što sam napunila četrdeset. Ali moja žeđ za osvetom je presahnula. Laganje i komplikacije počinju da mi stvaraju zbrku. Sve mi je važniji komotan život. Bavim se humanitarnim radom i potrebno mi je potpuno dostojanstvo. Na kraju krajeva, uprkos svemu, prema vama i dalje osećam veliku naklonost...

S laktovima na kolenima, obuhvativši glavu rukama, gospodin Garnere smeteno je slušao gospođicu Sofi koja je nastavljala smirenim glasom:

– Zaboravila sam i vaše i svoje prevare. Jesam li vam rekla da imamo ćerku? Udal se za mladića iz dobre porodice koji je uspeo u životu. Imaju dvoje dece. Stariji je upravo uz čestitke primljen u Politehničku školu. A mi starimo srećni i sjedinjeni podsećajući se etapa naše sreće. Vi pratite kurs na berzi, a ja štrikam za svoje siromahe... I eto života...

– Eto života – ponovi gospodin Garnere posle vrlo duge tišine.

Umorno je podigao glavu. Sa pletiva do spretnih igala, pogled mu se popeo duž steznika od crne svile i on iznenađeno ugleda lice svoje žene pod širokim sezonskim šeširrom. Bacio je zabrinut pogled ka bašti: silueta koja se udaljavala štrikajući, prema vodoskoku na kružnom toku, sigurno je bila gospođica Sofi.

– Dolazim iz kazina u golaj vodi – reče gospođa Garnere. – Koliko je vruće unutra... Znaš li da sam se raspitala o siromasima koje sam juče videla? Nisu baš najuzorniji. Mislim da ću svoj džemper zadržati za naš humanitarni rad za Malu medalju. A opet, dobro znam da se džemperu uvek prodaju bolje u provinciji nego u Parizu. Strašno je to koliko nam samo štete prodavnice mešovite robe. Treba dobro da razmislim pre zimske kampanje. Jesi li pročitao novine?

– Jesam... Rudnici u Kongu opali su za tri procenta...

– Kad smo kod toga, raspitala sam se o ljudima iz sobe 15... Pogodila sam: nisu braćni par!... Ma šta ti je? Gledaš me čudno...

– Ma ništa.

– Da nije zbog one govedine u sosu koju su nam poslužili za ručak?

– Da, biće da je zbog govedine – reče gospodin Garnere.

Nakon što se izluftirao šeširom, dodade:

– U svakom slučaju, za rudnike u Kongu imam dosta manevarskog prostora. Akcija me je koštala 272 franka.

(Sa francuskog preveo Bojan Savić Ostojić)